

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

244. An si Princeps, vel aliqua Republica propter aliquam iustam causam
auxerit tantillum pretium carnis, vini, olei, &c. vt illud plus conuertatur in
illam causam, non quidem in grauamen Clericorum ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

galis confluere possint Clerici, respondent Rodriguez, & Henriquez, *vbi supra* affirmatiuè; quibus etiam adde Ledesma *in summ. tom. 2. tract. 7. cap. 2. concl. 27.* Sed hoc difficultate non caret. Vide *suprà* *concl. 44.*

Quæ hic est
iust. Ref. 143
Sed magis
ad rem in
Ref. 244.

RESOL. CCXLI.

An tributum sit iniustum, eo quod indirectè grauentur Clerici, v. g. super carnibus, pane, vino, oleo, &c.?
Ex part. 4. tract. 4. & Misc. Ref. 174.

Sup. hoc in
Ref. præteri-
ta, & inf. in
Ref. 244.

§. 1. **N**egatiuè respondet Sanchez *in opusc. tom. 1. lib. 2. c. 4. dub. 55. n. 40.* vbi sic ait. Impositionem factam secularibus arietes vendentibus in macello, quod vocant *Buſto*, quod scilicet singulorum arietum pretio duos soluunt argenteos, non esse illicitam; licet inde resultet quoddam Ecclesiasticis carius emant. Probat, quia non est iniustum tributum, eo quod indirectè grauentur Clerici, nam ex alcauala: & vectigalibus, i. *pasajes*, quæ mercatores ex mercibus solunt, quas, ab vno loco in alium transfuehant, & vendunt, sequitur, quod Clericis carius stent merces illæ, & non ob id sunt iniusta vectigalia illa. Insuper hanc sententiam tenet aliqui Doctores qui proponunt hunc casum, an possit imponi tributum super carnibus, vino, &c. indistinctè sine exceptione Ecclesiasticorum & obiciunt videri non esse licitum, quia inde indirectè grauantur Clerici, cum hæc carius emant, & posita hac obiectione, respondent, quod si faciunt animo iniuriandi Clericis, & extorquendi pecunias, quas alio modo extorqueri nequeunt, est illicitum; si verò non hoc animo, quia licet non essent Clerici, adhuc imponerent, nec imponunt magis super his, quæ sæpius emuntur à Clericis, est licitum; nec possunt conueniri Clerici. Sic respondent Syluester *verb. immunitas 1. quæst. 6. in fine.* Lopez *part. 1. instr. cap. 190.* Astensis *lib. 6. summ. tit. 30.* Angelus *ver. immunitas, num. 42.* Et in hoc casu constat non malo animo iniuriandi Clero impositum esse tributum, quia licet non essent Clerici, impositum esset, & non magis imposuerunt in his quæ sæpius emuntur à Clericis, & sic tenuerunt docti recentiores Magistri. Ita Sanchez.

Sup. hoc in
Ref. 1. nor.
præterita §.
1. post me-
dium, & su-
p. in Ref.
214. §. Dicere
autem.

2. Sed hæc doctrina stante Bulla Cœnæ ibi directè, vel indirectè mihi non placet, & Doctores quos pro sua firmanda sententia adducit Sanchez, ego reprobauim in 1. part. tract. 2. resolut. 82.

Quæ hic est
Ref. antecede-
dens.

RESOL. CCXLII.

An emens victualia pro filio Clerico, vel Capellano sue familia, teneatur soluere gabellas?
Et additur, quod in tali casu Patres possunt donationem facere filiis de tota illa summa, quam expensuri sunt pro illis, & postea eorum nomine illam expendere in eorum seruitium. Ex part. 4. tract. 4. & Misc. Ref. 175.

§. 1. **A**ffirmatiuè respondet Thom. Sanchez *in opusc. tom. 1. lib. 2. cap. 4. dub. 54. num. 2.* quia dominium eorum, quæ consumuntur, non est Clerici, sed patris, vel domini secularis; sicut Clericus, qui sustentat plures famulos seculares, non tenetur soluere gabellam pro parte quam famuli consumunt, sic docti recentiores. Ita Sanchez.

2. Sed contrariam sententiam profus tenendam esse puto; & ita communiter obseruatur, & præsertim in nostro Regno Sicilia, vbi supradicti sunt im-

munes à gabellis pro victualis emptis in sustentationem Clericorum, quia Clericus est ab omni exactione immunis pro ea parte, quam ipse consumit, nec valet dicere cum Sanchez, quod dominium eorum, quæ consumuntur, non est Clerici, nam respondeo quod sufficit, quod illa victualia emanant pro Clericis, eaque ipsi consumunt, & ita sentiunt plures Magistri Societatis Iesu & aliarum Religionum de hoc casu à me consulti. Adde quod in tali casu patres possunt donationem facere filiis de tota illa summa quam expensuri sunt pro illis, & postea eorum nomine illam in eorum seruitium expendere, & sic cessaret ratio Sanchez.

RESOL. CCXLIII.

An licite Senatus Panormitanus, & alia Respublica exigant gabellas ab Ecclesiasticis cum animo restituendis eas in fine anni? Ex part. 1. tract. 2. Ref. 45. aliàs 44.

§. 1. **A**D hanc questionem negatiuè respondent viri docti, Duardus *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 18. g. 15. n. 3.* & Alerius *de cens. tom. 1. disp. 19. lib. 5. cap. 3. fol. mibi 734.* vbi sic asserit: [Notandum est, non excusari ab hac censura, qui exigunt, vel mandant exigi huiusmodi gabellas à Clericis, animo restituendi in fine anni; quamuis profiteantur hunc modum seruare, causa euitandi fraudes publicanorum exigentium gabellas. Et ratio est: quia cogunt antea ad soluendum; & hoc est magnum onus, & incommodum Clericis.] Ita Alerius. Quocirca addit Duardus: [Qui supradicto animo hæc onera à Clericis exigunt, si volunt effugere huiusmodi vinculum, in fine anni curent ipsi Clericis restituere aliquid plus, supra id, quod exegerunt in recompensationem dicti incommodi, & interesse.]

2. At, his non obstantibus, puto sine vilo scrupulo nostram Ciuitatem hanc consuetudinem obseruare; nempe in fine anni pro victualibus soluere Clericis, vt vulgè dicitur, *lo scasciato*: quia totum hoc factum fuit, & efficitur ex concordatis factis cum Episcopis consentientibus, & volentibus ipsis Clericis; non autem renuntiantibus priuilegio, sed sustentibus eius effectum; differri in tempus, quod proximè sit magis opportunum sine vilo onere, & interesse.

RESOL. CCXLIII.

An si Princeps, vel aliqua Respublica propter aliquam iustam causam auerit tantillum pretium carnis vini, olei, &c. vt illud plus conuertatur in illam causam, non quidem in grauamen Clericorum faciens principaliter, sed generaliter in grauamen omnium, incurret in excommunicationem Bulla, si talem gabellam à Clericis exigant, vel in tali casu an aperienda sit alia taberna in quam sine tributo confluere possint Clerici ad emendum vinum, oleum, &c. iusto pretio? Ex part. 1. tract. 2. Resol. 46. aliàs 45.

§. 1. **N**egatiuè respondendum videtur ex Angelo *Sup. hoc in Ref. eodem verb. 1. quæst. 6. num. 22.* quem sequitur Coriolanus *in Bulla Cœnæ, excommunicat. 18. fol. mibi 949.* Lopez *in instr. p. 2. cap. 40. fol. mibi 127.* & facit Henriquez *lib. 5. cap. 15. numero 5.* quem postea sequutus est Maldes *in 2. 2. tractat. 5. cap. 6. dub. 11. in fin.* vbi sic ait: [Est licita contributio à laicis imposita, quando in valde modico grauatur Clerum,

Clerum, & ipse Clerus sine magna molestia eximi non potest, ut potest si graua men vino sit impositum, quod ex communi laicis taberna accipere velit [Et ita etiam hanc sententiam ex Iurispractis tenet Paulus de Castr. lib. 2. conf. 323. Vide etiam Rosellam verb. pedagium, num. 17. Richardum quodlibeto 2. q. 30. & Alensem in summ. lib. 2. tit. 30. art. 4.]

2. Sed his non obstantibus, contrariam prorsus sententiam amplectendam esse puto. Dico igitur, talem impositionem, quoad Clericos, esse illicitam, & taliter facientes incidere in excommunicationem: quia in Bulla Cœna non solum excommunicantur, qui directè imponunt gabellas Clericis; sed etiam indirectè. Nec valet dicere, quod talis gabella non sit posita principaliter in graua men Clericorum, sed generaliter in graua men omnium: nam ita secundariò indirectè Ecclesiastici grauantur, quos indirectè, vt diximus, per Bullam grauari prohibendum est. Ergo, &c. Cæteras rationes videbis apud nostrum Megalam, qui doctè, vt semper solet, hanc sententiam sustinet, & defendit in part. 2. lib. 2. c. 17. quest. 6. num. 157. & idem docet Alterius tom. 1. disp. 19. lib. 5. cap. 6. fol. mibi 740. col. 2.

Sopr. in Ref. aut hic est tit. 1. 46. Et pro ratione conuicta in hoc extra supra in hoc Ref. 170.

3. Neque obstat, quod dicta gabella sit posita ex iusta causa, v. g. ob communem Clericorum & laicorum utilitatem: nam responderetur, hoc efficiendum esse cum consensu Clericorum, vt supra probatum est. Hinc ipsemet Henricus loco citato, in Glossa, littera P, voluit aliam tabernam, aperiendam esse, in quam absque tributo confluere possint Clerici ad emendum vinum, oleum, &c. iusto pretio. Sed hoc etiam non caret difficultate: nam Clerici sunt liberi, vt possint emere victualia in omnibus locis, absque onere alicuius gabellæ: ergo non sunt coarctandi, vt emant in tali loco.

RESOL. CCXLV.

An si Princeps laicus, iuste statuendo pretium legitimum vini, vult postea super emptore laico gabellam, quam extra pretium legale iustum dai dum venditori, debeat ipse emptor tribuere pro bono, & necessitate publica, queritur, an talis gabella sit contra Immunitatem Ecclesiasticam? Ex p. 1. tit. 2. Ref. 49. alias 48.

§. 1. Pro parte negatiua arguitur primò: tunc impositio gabellæ est contra immunitatem Ecclesiasticam, quando directè, vel indirectè læditur ipsa Ecclesia: sed in nostro casu Ecclesia non læditur, neque per indirectum: ergo, &c. Probatur minor: nam tunc Ecclesia dicitur læsa indirectè, quando emptores rerum Ecclesiasticarum nimis grauantur, & magis quàm emptores laicorum: sed hoc non accidit in casu nostro: ergo, &c. Et ita in specie docet Feder. de Senis conf. 111. n. 10. & Felinus in c. Eccles. S. Mariae, de constit. n. 99.

2. Dices: Læditur indirectè Ecclesia in hoc casu: quia, propter onus gabellæ, sentiet in vendendo vinum suum, aliquod damnum? Respondeo, hoc non posse facile euenire: nam, idè Princeps ponit pretium legale vino, quod quidem pretium consistit in inuisibili mathematico, neque potest alterari ab ementibus, & sic Ecclesia semper habebit iustum pretium rerum suarum: & si aliquod damnum forsitan in hoc adueniret, esset per accidens, & secundariò, quod non est considerabile. Et ita in terminis docet Menoch. de arbit. lib. 2. cen. 6. cas. 562. n. 46. Valafcus de iur. empbyt. q. 17. n. 5. & Molina de iust. tom. 3. tr. 2. disp. 663. n. 5. in fine, vbi sic asserit: [Exemptio Ecclesiasticorum, & Ecclesiarum, solum est, vt ipsi non soluât

Tom. I X.

tributum ex suis rebus: non verò, vt alij non soluunt tributum ex rebus, quæ emptione, aut permutatione ad ipsos sunt perueniunt; esto per accidens sequatur, quod carius, ob ea tributa ad ipsos perueniant.] Hæc Molina. Ita etiam Henricus in summa, lib. 10. c. 15. n. 6. in Glossa, littera V, & Rodriquez in summa, tom. 4. c. 166. n. 7. & hæc sunt eius verba: [Los seglares vendiendo a los Ecclesiasticos, y Regulares algo, obligacion tienen de pagar alcavala, aunque por esto los dichos Ecclesiasticos, y Regulares las dichas cosas por mas alto precio compren, ni por esto es quebrantada su inmunidad Ecclesiastica.] Et hanc doctrinam docuerat Mexia in prag. taxa panis, concl. 5. n. 39. & Lassartè de decim. vendit. c. 19. n. 10. vide etiam Rodriq. qq. regul. tom. 3. q. 74. art. 7.

3. Secundo arguitur: Gabella reuera non est pars pretij, sed tantum nomine, vt obleruant Megala in p. 2. lib. 2. cap. 17. q. 6. n. 108. Aluarus Valafcus tom. 1. conf. 70. num. 14. Parlador, ver. quæ. lib. 1. c. 3. §. 1. num. 2. in fine. Gratian. in discept. tom. 2. c. 258. num. 42. Castillo lib. 2. decif. 127. num. 12. Comitulus in respons. mor. lib. 4. q. 39. n. 3. & alij. Ergo potest separari à pretio. Nec venditor iuste ex ista separatione conueniri potest, nam cum gabella non sit pars pretij, ad illum non potest pertinere, & sine gabella iam ipse obtinet iustum pretium rei suæ. Ergo, &c. Et, vt rectè notant Felicianus de conf. lib. 2. c. 1. n. 14. Azuevedus tom. 6. lib. 9. tit. 17. leg. 1. n. 81. Auendañus de conf. Hispan. c. 28. n. 4. vbi ex onere gabellæ, adiecto emptioni, & venditioni, nihil commodi actu percipiunt emptor, aut venditor, id non habetur loco pretij: nam tunc onus gabellæ, pars pretij esse dicitur, quando inest rei, vel quando aliquid commodi ex eo peruenit ad emptorem, vel venditorem. Vide etiam Gutierrez de gabellis, q. 67.

4. Tertio, argumentantur pro ista sententia, ex autoritate Doctorum, qui illam tuerentur, & sunt Boëtius decif. 213. n. 19. Bursatus lib. 1. conf. 42. n. 14. Alexander de iure fisci, lib. 1. resol. 5. num. 7. Purpuratus conf. 489. n. 7. & 8. Tiraquellus de retract. consanguin. §. 1. gloss. 13. n. 12. & alij quam plures. Hi omnes asserunt, gabellam impositam super emptore rerum Ecclesiasticarum esse licitam.

5. At, his non obstantibus, non desunt Doctores pro contraria sententia, asserentes, talem gabellam esse iniustam, & contra Ecclesiasticam immunitatem. Et ita docet Gratianus in disceptat. forens. tom. 2. c. 290. per totum. Menochius lib. 2. conf. 136. Laderchius conf. 103. à num. 8. vsque ad n. 15. Riccius in praxi, tom. 2. resol. 187. num. 2. & resol. 283. per tot. Surdus conf. 305. num. 80. Homobonus de exam. Eccles. p. 2. tract. 9. c. 1. q. 1. & Zerola in praxi Episc. p. 1. verb. gabellam. quest. 4. vbi probat, talem gabellam indirectè laram esse contra Clericos: ait enim: [In quibusdam locis Regni, ratione velaminis alicuius Vniuersitatis, laici imponunt gabellam super ferico, vel vino, vel aliquo huiusmodi, & volunt, vt soluatur duo carleni, vel quid simile pro libra, vel dolio, & quia vident, se non posse adstringere personas Ecclesiasticas vendentes, statuunt, vt soluatur ementes: & non vident, quod indirectè ista gabella cadit super personas Ecclesiasticas, etsi dicant, non Clericos, sed ementes soluere: nam propter onus gabellæ soluendum, vilius emunt.] Ita ille.

6. Secundo ita argumentatur Laderchius, vbi sup. Ementes à Clericis de iure communi non tenentur soluere gabellam: ergo si statutum hoc addat, dicitur contra libertatem Ecclesiasticam. Probatur consequentia: nam illud statutum, quod coarctat Clericos, & adimit id, quod communi iure eis permiffum est, dicitur violare libertatem Ecclesiasticam: at Clerici

T 3 secundum